

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Jolanta Włostowska

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 5 marca 2024 r.

w sprawie **J. R.**,

oskarżonego o popełnienie przestępstwa z art. 284 § 2 k.k.,

skargi wniesionej przez prokuratora Prokuratury Rejonowej Poznań-Wilda w Poznaniu,

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 28 września 2023 r., sygn. akt XVII Ka 821/23,

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt VI K 1082/22 i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Poznań- Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt VI K 1082/22, uznał oskarżonego J. R. za winnego tego, że:

„w okresie od [...] 2022 roku w Ł. dokonał przywłaszczenia powierzonego pojazdu marki [...] o nr rej. [...] powodując straty w wysokości 100.000 zł na szkodę [XXX] z siedzibą w Ł.”

tj. przestępstwa z art. 284 § 2 k.k., za które wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności (pkt 1 wyroku). Wykonanie orzeczonej kary Sąd I instancji na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 70 § 1 k.k. warunkowo zawiesił na okres 2 lat próby (pkt 2 wyroku). Ponadto Sąd I instancji na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do informowania sądu o przebiegu okresu próby (pkt 3 wyroku) oraz orzekł od oskarżonego obowiązek naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k. (pkt 4 wyroku).

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonego, w której zarzucono szczegółowo opisane w treści zarzutów naruszenie art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k., Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 28 września 2023 r., sygn. akt XVII Ka 821/23, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu Poznań- Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

Skargę na wyrok Sądu odwoławczego wniósł prokurator Prokuratury Rejonowej Poznań-Wilda w Poznaniu, zaskarżając go w całości, zarzucając:

„naruszenie art. 437 § 2 *in fine* k.p.k. przez jego zastosowanie w niniejszej sprawie i błędne uznanie, że zachodzą podstawy do ponownego przeprowadzenia przewodu sądowego w całości, albowiem należy ponownie przesłuchać świadków w osobach M. P. i A. K. oraz oskarżonego J. R., a także podjąć czynności zmierzające do uzyskania informacji co do lokalizacji auta w okresie od 27.09.2021 r., a zwłaszcza w dniu rzekomego zwrotu pojazdu tj. w dniu 1.10.2021 r, a nadto

stwierdzenie, iż przeprowadzona przez Sąd I instancji ocena dowodów nie spełnia kryteriów określonych w art. 7 k.p.k. a w konsekwencji budzą wątpliwości poczynione na jej podstawie ustalenia faktyczne, w sytuacji gdy stwierdzone przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w Wydziale XVII Karnym Odwoławczym uchybienie nie wymaga przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości, a wskazuje wyłącznie na konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego poprzez ponowne przesłuchanie dwóch z czterech przesłuchiwanym w sprawie świadków oraz oskarżonego oraz poczynienia ustaleń co do lokalizacji auta, przy czym nie zachodzą okoliczności formalne statuowane w art. 454 k.p.k., które uniemożliwiałyby wydanie wyroku reformatoryjnego, tym niemniej jednak, jak słusznie zauważył Sąd odwoławczy, niezasadnym byłoby dokonanie zmiany wyroku i uwolnienie oskarżonego od odpowiedzialności karnej”.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga wniesiona przez prokuratora jest zasadna, w związku z czym należało uchylić wyrok Sądu odwoławczego i przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Oznacza to, że zasadność skargi może wynikać z zaistnienia w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, braku konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości lub naruszenia przez sąd odwoławczy reguły *ne peius*, o

której mowa w art. 454 k.p.k. W obecnym stanie prawnym regułą jest zatem prowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego przed sądem drugiej instancji i orzekanie reformatoryjne, a orzeczenie kasatoryjne sądu odwoławczego jest dopuszczalne w wyjątkowych przypadkach.

Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego, uchylenie wyroku Sądu I instancji wynikało z konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości (pkt 5.3.1.2.1 uzasadnienia). Słusznie jednak wskazał skarżący, że przesłanka ta w przedmiotowej sprawie nie wystąpiła, a tym samym orzeczenie kasatoryjne Sądu odwoławczego było bezpodstawne. Przesłanka ta bowiem aktualizuje się jedynie wtedy, gdy w postępowaniu pierwszoinstancyjnym doszło do takiego naruszenia norm prawa procesowego, które w realiach konkretnej sprawy podważa rzetelność całego tego postępowania, co przemawia za powtórzeniem (przeprowadzeniem na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie I instancji (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., sygn. akt I KZP 3/19; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2021 r., sygn. akt V KS 2/21). Wypada przy tym podkreślić, że przesłanka „konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości” stanowi wyjątek od zasady „czystego modelu apelacyjnego”, w związku z czym należy ją wyklądać wąsko. W konsekwencji opisuje ona przypadki, gdy sąd I instancji w ogóle nie ujawnia żadnych dowodów, na których opiera wyrok, albo wszystkie te dowody zostały nieprawidłowo przeprowadzone (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 listopada 2020 r., sygn. akt IV KS 32/20; z dnia 9 marca 2022 r., sygn. akt I KS 4/22). Gdy nie zachodzą powyższe okoliczności, postępowanie dowodowe w uzupełniającym zakresie powinien przeprowadzić sąd odwoławczy (zob. np. wyrok SN z dnia 20 października 2022 r., sygn. akt III KS 63/22).

W przedmiotowej sprawie nie zachodziły okoliczności uzasadniające konieczność przeprowadzenia od nowa wszystkich czynności procesowych

dokonanych przez Sąd I instancji. Sąd odwoławczy wskazał, że: „aktualny materiał dowodowy i jego ocena nie dały podstaw do ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy”, co wynikało z „przeprowadzenia niewyczerpującego postępowania dowodowego” oraz „mało skrupulatnej oceny dowodów i poczynienia na jej podstawie dowolnych ustaleń faktycznych”. W uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia wskazano uchybienia Sądu I instancji dotyczące m.in. okresu korzystania z pojazdu przez oskarżonego. Szczegółowo omówiono również niejasności wynikające z zeznań świadków M. P. oraz A. K. (pkt 3.1. uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego).

Sąd odwoławczy ponadto wskazał na potrzebę ponownego przesłuchania świadków na określone okoliczności, zweryfikowanie kwestii lokalizacji samochodu w badanym okresie, a ewentualnie przeprowadzenie „innych jeszcze dowodów (...) w zależności od wyników czynności dowodowych wskazanych wyżej” (pkt 5.3.2. uzasadnienia). Analiza uzasadnienia Sądu odwoławczego, a w szczególności podanych wyżej fragmentów, wskazuje na to, że – wbrew konkluzjom Sądu – stwierdzenie naruszeń prawa procesowego skutkować powinno jedynie uzupełnieniem materiału dowodowego, a nie przeprowadzeniem wszystkich czynności od nowa. Sam Sąd odwoławczy stwierdził zresztą, że postępowanie dowodowe był „niewyczerpujące”. Przeprowadzenie dodatkowych dowodów (w szczególności podniesione przez Sąd odwoławczy ponowne przesłuchanie świadków „na okoliczności wskazane we wcześniejszym fragmencie uzasadnienia”) nie prowadzi do „konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości”. Nie istniały bowiem jakiegokolwiek przeszkody, by Sąd odwoławczy sam ponownie ocenił dowody oraz uzupełnił materiał dowodowy. Raz jeszcze przypomnieć należy, że *de lege lata* modelowo sąd odwoławczy sam przeprowadza dowody, a nie – w celu ich przeprowadzenia – uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Prowadzenie własnego

postępowania dowodowego przez sąd odwoławczy stanowi regułę, zwłaszcza w świetle art. 452 § 2 k.p.k. Jedynie wyjątkowo, kiedy bez ponowienia wszystkich dowodów nie jest możliwe wydanie trafnego rozstrzygnięcia, sąd odwoławczy może wyrok sądu I instancji uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania (zob. wyroki SN: z dnia 20 grudnia 2018 r., sygn. akt IV KS 29/18; z dnia 4 lipca 2019 r., sygn. akt V KS 18/19).

Sąd odwoławczy, nie wykazując na tyle poważnych braków i wad dotychczasowego postępowania, aby powodowały one konieczność powtórzenia czynności procesowych dokonanych w toku rozprawy przed Sądem I instancji, naruszył art. 437 § 2 k.p.k. Ze względu na powyższe racje, należało na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. w całości uchylić zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu i przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak na wstępie.

[a]

[J.J.]